

Monumentnummer*: 531349

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 oktober 2014
Kadaster deel/nr 82724/50

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Weesp Amsterdam Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Weesp Fort Uitermeer

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Weesp G 641

Omschrijving**

Cluster 4. Fort-, Sluis- en Brugwachterswoning.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

Ten oosten van Fort Uitermeer en de schutsluis gelegen FORT-, SLUIS- en BRUGWACHTERSWONING. Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluiswachters- of brugwachterswoning. In de toegepaste architectuur bestaat mede hierdoor geen uniformiteit; het gebruikte bouw materiaal varieert, maar is gewoonlijk baksteen of hout en ook het aantal bouwlagen verschilt. Ook voor wat betreft de locatie van een wachterwoning zijn geen duidelijke standaarden; sommige fortwachterswoningen liggen binnen de fortgracht, andere daarbuiten - soms zelfs op enige afstand van het fort. De woning bij Fort Uitermeer bevindt zich ten noorden van de sluis in de 's-Gravenlandsche Vaart en ligt hiermee dus buiten de gracht. De sluis dateert uit 1878 en werd hier gebouwd ter vervanging van een oudere sluis die binnen de fortgracht was gelegen. Eén van de functies van het fort was van oudsher de verdediging van de sluis binnen het fort en vanaf 1878 van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de sluis buiten het fort. De fort-, sluis- en brugwachterwoning dateert uit dezelfde periode als de schutsluis. De ophaalbrug dateert uit 1888, maar is een in 1947 geplaatste opvolger van een eveneens uit 1878 stammende draaibrug. Dichter bij de Vecht bevindt zich nog steeds een draaibrug uit datzelfde jaar. Omstreeks 1935 was er een voorstel bij de nabij gelegen kazematten extra grond aan te kopen om een boomgaard en groentetuin aan te leggen en enkele schuurtjes bij de sluiswachterswoning te bouwen. Dit om het geheel het aanzien van een boerderijtje te geven. Dit is echter niet doorgegaan.

Omschrijving

Eind-19e-eeuwse en vermoedelijk uit 1878 of kort daarna daterende FORT-, SLUIS- en BRUGWACHERSWONING met classicistische stijlkenmerken, die één bouwlaag hoog en in handgevormde baksteen is opgetrokken. Boven de kroonlijst bevindt zich een schilddak, gedekt met gesmoorde oud-Hollandse pannen. De voorgevel en zijgevels hebben grote witgepleisterde spaarnissen, voorzien van schijnvoegen en getrapte hoeken. De vensters en deuren zijn weer in dieper nissen geplaatst. De gevels zijn symmetrisch ingedeeld. De vensters en deuren zijn grotendeels oorspronkelijk, in ieder geval voor wat betreft de kozijnen, die alle getoogd zijn. De gevel aan sluiszijde is voorzien van een risalerende middenpartij en een dakhuis met zadeldak en keperboogvormig venster.

Waardering

De FORT-, SLUIS- en BRUGWACHERSWONING (eind 19de eeuw, naar alle waarschijnlijkheid 1878) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).

Het onderdeel is een voorbeeld van een fort-, sluis en brugwachterwoning horende bij het fort, de sluis en de beide bruggen en met een civiel-militaire functie.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de schutsluis.

* Het onderdeel is karakteristiek omdat een geheel vormt met de schutsluis, uit dezelfde bouwtijd dateert en qua bouwmassa, materiaalgebruik en detaillering een herkenbaar voorbeeld is van woningen met een dergelijke functie uit deze periode.

* Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard gebleven omdat de hoofdstructuur en verschillende details bewaard zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument